

Дуда Світлана Леонідівна 

концертмейстер кафедри музичного мистецтва

Волинський національний університет Імені Лесі Українки, Україна

УКРАЇНСЬКИЙ МЕЛОС У ФОРТЕПІАННІЙ СПАДЩИНІ АЛОЇЗА ЄДЛІЧКИ. ПОВЕРНЕННЯ ІЗ ЗАБУТТЯ

У квітні 2023 року у прифронтовому Запоріжжі відбулась українська прем'єра сольного диску піаністки Віоліни Петриченко "Мрії. Українська надія". За останній рік піаністка зіграла більше 70 концертів з українською музикою у Німеччині, Італії, Люксембурзі. Віоліна, яка отримала музичну освіту у Запоріжжі та Києві, тепер є однією з найактивніших амбасадорок української академічної музики за кордоном. "З березня минулого року я роблю концерти, де намагаюся розповісти всю історію української фортепіанної музики чи української камерної музики. Зробила сольну програму, яка починається з творів 18-19 століть Березовського чи Єдлічки - і до нашого сучасника Сильвестрова. Це масштабна програма, масштабна історія!" - розповідає Віоліна Петриченко. З 17-ти творів, що були записані на диску "Мрії", 11 творів отримали перший у світі запис! Відкриттям цього альбому для українських музикантів та слухачів стало ім'я Алоїза Єдлічки (1821-1894).

Алоїз Венцеславович Єдлічка був людиною багатогранного обдарування і бурхливої діяльності. Майже половину віку невтомної праці він віддав служінню українській музичній культурі. Педагог, піаніст, фольклорист, хормейстер, композитор, співак, громадський діяч - він прекрасно знав нотну літературу, організовував у Полтаві музичні вечори, благодійні концерти, збирав та упорядковував українські народні пісні.

Алоїз Єдлічка народився 14 грудня 1821 року в місті Куклені у Чехії [1]. У 1837-1842 роках навчався у Празькій консерваторії, був учнем Діоніса Вебера і Джованні Баттіста Горджіані. У 1848 році Алоїз Єдлічка переїхав до Полтави, де почав викладати гру на фортепіано у Полтавському інституті шляхетних панянок. Саме тут він пропрацював понад чотири десятиліття. Також Єдлічка навчав гри на фортепіано вихованців Полтавської першої чоловічої гімназії. До композиторської діяльності Алоїз Єдлічка прийшов через захоплення українським фольклором. У його музичному доробку понад 100 зібраних і упорядкованих українських народних пісень. Основне місце у творчості Єдлічки займає обробка народної пісні для голосу з фортепіано. У музичній спадщині композитора є також романси на вірші тогочасних українських поетів, зокрема, Яківа Щоголіва. Йому приписують авторство пісні "Гей, у мене був коняка", яку чудово виконує гурт "Козацька хорея". Єдлічка - автор музичної фантазії "Спогад про Полтаву". Він здійснив редакцію музики Опанаса Марковича до "Наталки Полтавки" Івана Котляревського. Згодом з'явився яскравий концертний твір, що містить варіації на мелодії, які співалися з текстами "Наталки Полтавки". А пізніше Микола Лисенко (1842 - 1912) використав їх, здійснюючи опрацювання одноіменної опери [2].

Піаністка Віоліна Петриченко, яка проживає і працює у Німеччині, зазначає: "Кожного разу виконання "Фантазії" Єдлічки на теми з "Наталки Полтавки" - це браво і овації! Вона містить три пісні: жартівливу "Дід рудий, баба руда", коли я перекладаю контекст, публіці дуже смішно. Середня частина, пісня "Віють вітри" - це українська душа. І фінал - пісня "А я дівчина Полтавка" до кінця твору втілює веселий та завзятий характер. Ця фантазія Єдлічки сприймається дуже класно!" [3].

Попурі "Квітоньки України" на теми улюблених українських пісень являє собою спробу автора представити українську народно-пісенну творчість у фортепіанному викладі [4]. Ця сюїта містить 20 обробок народних пісень. Фортепіанне попури "Квітоньки України" витримано у фольклорних традиціях романтичної музики.

І.Я.Зінків відзначає, що інструментальні твори Алоїза Єдлічки "відіграли певну прогресивну роль у розвитку української фортепіанної музики". За словами заслуженої журналістки України Ганни Антипович з Полтави, дослідниці життя і творчості композитора, "Алоїз Єдлічка - той, кому Україна має засвідчити шану і вдячність, адже він стільки зробив для збереження і розвитку українського мелосу".

Список використаних джерел:

1. Єдлічка Алоїз Венцеславович. Українська музична енциклопедія /гол. редкол. Г. Скрипник.- Київ: Видавництво інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України, 2008. С. 55.
2. Г. Антипович. Алоїз Єдлічка - той, кому Україна має засвідчити шану і вдячність. Інтернет ресурс. Слово просвіти, 2021. URL: <http://slovoprosvity.org/2021/12/20/aloiz-yedlichka-toy-komu-ukraina-maie-zasvidchytu-shanu-i-vdiachnist/> (дата звернення: 1.09. 2023).
3. О.С. Козачук. Гуманістичні виміри музично-педагогічної діяльності А.Єдлічки. Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. С.151.
4. В.Петриченко. У нас є більше творів, ніж "Мелодія" Скорика. Інтернет ресурс. URL: http://the_claques.com/posts/11312/amp (дата звернення: 1.09. 2023).